

**EUROOPA KOMISJONI VASTUSED EUROOPA KONTROLLIKOJA
ERIRUANDELE
„5G KASUTUSELEVÕTT ELIS: VIIVITUSED VÕRKUDE KASUTUSELEVÕTUL
JA LAHENDAMATA TURVAPROBLEEMID“**

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Komisjoni sissejuhatavad märkused

I. 5G-võrkude kiire ja turvaline kasutuselevõtt on Euroopa Komisjoni jaoks üks tähtsamaid prioriteete. 5G-võrkude kaitse küberohtude eest seisneb ohtude ja riskide hindamises ja maandamises. Liikmesriigid on need ohud ja riskid komisjoni ja ENISA toetusel ühiselt kindlaks teinud ja neid hinnanud ning selle põhjal on kindlaks tehtud rida laiahaardelisi meetmeid nende riskide maandamiseks. Kuigi mõnes liikmesriigis on töö veel pooleli, on suur enamus liikmesriike ELi meetmepaketi põhjal 5G-võrkude turvanõudeid juba tugevdanud või on neil see protsess käimas.

ELi meetmepaketti peetakse terviklikuks 5G turvariskide käsitlemise raamistikuks.

ELi tasandi kooskõlastatud tegevus 5G küberturvalisuse alal ja ELi meetmepakett sobituvad laiemasse Euroopa elektroonilise side võrkude ja muude elutähtsate taristute kaitse raamistikku ning täiendavad olemasolevaid meetmeid, nagu Euroopa elektroonilise side seadustikku, telekommunikatsiooniraamistikku, küberturvalisuse määrust ning võrgu- ja infoturbe direktiivi ning vajaduse korral aluslepingus ja ELi põhiõiguste hartas sätestatud vaba liikumise eeskirju.

III. Eelsesivatel aastatel on 5G-l meie digimajanduses ja -ühiskonnas keskne roll. Peame tagama, et 5G-võrgud on küberturvalised ja kasvavate küberohtude ja -intsidentide suhtes vastupidavad. Seepärast on komisjon ja liikmesriigid kehtestanud koordineerimisprotsessi, mille eesmärk on määrata kindlaks ja rakendada terviklik 5G-turberaamistik 2020. aasta jaanuaris kokku lepitud riskimaandusmeetmete paketi kujul, et tulemuslikult ja kooskõlastatult toime tulla 5G-võrkudele mõjuvate suurte riskidega, nagu kuritegelik häkkimine, spionaaž ja sabotaaž. Kuigi mõnes liikmesriigis on töö veel pooleli, on suur enamus liikmesriike ELi meetmepaketi põhjal 5G-võrkude turvanõudeid juba tugevdanud või on neil see protsess käimas.

VII. ELi meetmepaketiga luuakse raamistik, mis võimaldab edendada siseturul järjepidevust ja samal ajal austada selles valdkonnas riikide julgeolekupädevusi.

Mis puudutab liikmesriikide tegutsemisviisi suure riskiga müüjate puhul, siis on komisjon seisukohal, et lõpliku hinnangu saab anda alles siis, kui rohkem teavet on kättesaadav.

Kuigi rakendamine on käimas, teeb komisjon võrgu- ja infoturbe koostöörühmas koostööd liikmesriikidega, et edendada riiklike tegutsemisviiside ühtlustamist ja lähendamist.

IX. Esimene taane – komisjon nõustub soovitusel.

Teine taane – komisjon nõustub soovitusel.

Kolmas taane – komisjon nõustub soovitusel.

Komisjon võtab hindamisel arvesse liikmesriikide pädevust.

SISSEJUHATUS

04. Komisjon tunnustab 5G turvariskide olemasolu, kuid juhib siiski tähelepanu sellele, et ka 5G-võrkude tehnoloogia ja standardid võivad parandada turvalisust, võrrelduna varasemate põlvkondade võrkudega.

TÄHELEPANEKUD

30. Kuigi 4G toel saab juba osutada paljusid teenuseid, peaks 5G kujutama endast arenguhüpet – olulist muutust võrreldes 4G-ga, nii et peamine probleem on üleminek 4G-lt 5G-le ja 5G kasutuselevõtt kogu ELis. Digilõhe oht on alati olemas, kuid seda riski kavatsetakse käsitleda poliitilise prioriteedina poliitikaprogrammis „Tee digikümneks“ seoses trajektooriga, mis viivad eesmärgile katta 2030. aastaks 100 % kõikidest asustatud aladest 5G-ga, ning seega toetada liikmesriike selles valdkonnas meetmete võtmisel, eelkõige seoses juurdepääsuga maapiirkondades.

32. 5G vaatluskeskus on olnud usaldusväärne allikas 5G kasutuselevõtu jälgimisel ELis ja mujal maailmas, kuigi on esinenud mõningaid puudusi. Komisjoni talitused eeldavad, et uue töövõtjaga muutub kättesaadavaks värskem teave.

Komisjoni ühine vastus punktidele 48 ja 49

Komisjon leiab, et valitud vahend (soovitus) ja liikmesriikidega tehtaval koostööl põhinev lähenemisviis riskide ja riskimaandusmeetmete kindlakstegemisele on kõige sobivam viis käsitleda 5G turvariske kiirelt, tulemuslikult ja kooskõlastatult.

Komisjon valis soovitusel ning riskide ja riskimaandusmeetmete väljaselgitamise koostöös liikmesriikidega, kuna teema on keerukas, oma laadilt mitmeid valdkondi haarav, puudutab nii riikide kui ka ELi pädevust ja on oluline ka riikliku julgeoleku seisukohalt. Lisaks võttis komisjon arvesse asjaolu, et liikmesriikidel on väga erinev riiklik kontekst (turustruktuur, küberturbevõimekus, ohuteadmus jne).

ELi meetmepakett kujutab endast paindlikku riskipõhist julgeolekuprobleemide lahendamise vahendit, mis on võimaldanud tegelda 5G küberturvalisuse aspektidega õigeaegselt ja tulemuslikult.

Oma 2020. aasta jaanuari teatises „5G turvaline kasutuselevõtt ELis – ELi meetmepaketi rakendamine“ andis komisjon teada, et ta pakub toetust selliste meetmepaketis sisalduvate meetmete rakendamiseks, mis on seotud turvanõuetega, eelkõige Euroopa elektroonilise side õigusnormide asjakohaste sätetega, ning kaalub, millist lisaväärtust võiksid riiklike õigusnormide täiendamisel ning operaatoritele kehtestatud turvameetmete mõjususe ja järjepidevuse tugevdamisel pakkuda rakendusaktid, milles nähakse üksikasjalikumalt ette tehnilised ja organisatsioonilised turvameetmed.

Komisjoni ühine vastus punktidele 51 ja 52

Komisjoni soovitusel läbivaatamise käigus detsembris 2020 küsitles komisjon kõigi liikmesriikide pädevaid asutusi. Nende hinnangul on Euroopa koordineeritud meetmed 5G küberturvalisuse valdkonnas õigeaegsed, tulemuslikud ja proportsionaalsed. Liikmesriikide ametiasutuste, komisjoni, ENISA ja muude asjaomaste sidusrühmade koostööl põhinevat lähenemisviisi peeti selle keerulise probleemi lahendamiseks sobivaks. See võimaldas õigeaegselt kindlaks määrata ühised eesmärgid ja meetodid ning samas võimaldas liikmesriikidel kohandada meetmeid vastavalt oma riigi oludele.

ELi meetmepaketis ja eduaruandes, mille võrgu- ja infoturbe koostöörühm avaldas juulis 2020, soovitakse määrata kindlaks rakendusplaanid ja/või üleminekuajad nende ettevõtjate jaoks, kes kasutavad praegu suure riskiga tarnijate seadmeid või kellel oli suure riskiga tarnijatega leping juba sõlmitud, enne kui ELi meetmepakett vastu võeti (nt võttes arvesse seadmete uuendamise tsükleid, eelkõige üleminekut mitteautonoomsetelt 5G-võrkudelt autonoomsetele).

55. Komisjon võtab Euroopa Kontrollikoja esitatud tähelepanekud teadmiseks.

Et veelgi enam toetada meetmepaketis ette nähtud suure riskiga müüjate hindamise kriteeriumide rakendamist, on ELi meetmepaketi kokkuleppimisest saadik korraldatud võrgu- ja infoturbe koostöörühmas sel teemal arvukalt mõttevahetusi riiklike ametiasutuste vahel.

56. ELi meetmepaketis soovitakse tarnijate riskiprofiili hindamisel arvesse võtta nii ELi koordineeritud riskihindamises esitatud riskitegureid kui ka riigipõhist teavet (nt riiklike julgeolekuteenistuste koostatud ohuhinnang jne).

61. Tarnija suutlikkus tagada tarne on üks tarnijate riskiprofiili hindamise kriteeriumidest, mida soovitatakse ELi meetmepaketis. Tarne tagamise suutlikkust võivad mõjutada ka võimalikud kaubandussanktsioonid, mis konkreetse müüja suhtes kehtivad, nagu on märgitud ELi koordineeritud riskihindamise riskistsenaariumis „Sõltuvus“.

Komisjoni ühine vastus punktidele 70 ja 73

Komisjon ja liikmesriigid jagavad võrgu- ja infoturbe koostöörühmas üksikasjalikku teavet meetmepaketi rakendamise kohta riiklikul tasandil. Mitteavaliku teabe avalikustamine on liikmesriikide otsustada.

Komisjoni ühine vastus punktidele 74–76 ja 5. selgitusele

ELi meetmepaketiga luuakse raamistik, mis võimaldab edendada siseturul järjepidevust ja samal ajal austada selles valdkonnas riikide julgeolekupädevusi.

Mis puudutab liikmesriikide tegutsemisviisi suure riskiga müüjate puhul, siis on komisjon seisukohal, et lõpliku hinnangu saab anda alles siis, kui rohkem teavet on kättesaadav.

Kuigi rakendamine on käimas, teeb komisjon võrgu- ja infoturbe koostöörühmas koostööd liikmesriikidega, et edendada riiklike tegutsemisviiside ühtlustamist ja lähendamist.

JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

81. 5G-võrkude kiire ja turvaline kasutuselevõtt on Euroopa Komisjoni jaoks üks tähtsamaid prioriteete. 5G-võrkude kaitse küberohtude eest seisneb ohtude ja riskide hindamises ja maandamises. Liikmesriigid on need ohud ja riskid komisjoni ja ENISA toetusel ühiselt kindlaks teinud ja neid hinnanud ning selle põhjal on kindlaks tehtud rida tervikmeetmeid nende riskide maandamiseks. Kuigi mõnes liikmesriigis on töö veel pooleli, on suur enamus liikmesriike ELi meetmepaketi põhjal 5G-võrkude turvanõudeid juba tugevdanud või on neil see protsess käimas.

ELi meetmepaket pakub terviklikku 5G turvariskide käsitlemise raamistikku.

83. 5G kujutab endast arenguhüpet ehk olulist muutust võrreldes 4G-ga, nii et digilõhe vältimise peamine väljakutse seisneb üleminekus 4G-lt 5G-le kogu ELis.

5G spetsifikatsioonid hõlmavad paljusid tulemusnäitajaid, eelkõige selliseid, mis on seotud vertikaalsete kasutusjuhtumitega. See võib muu hulgas tähendada usaldusväärsusnõudeid, teenuse konkretiseerimise kiirust, rakendamise paindlikkust, turvalisuse tasemeid.

1. soovitus: edendada 5G-võrkude ühtlast ja õigeaegset kasutuselevõttu ELis

a) Komisjon on soovitusel nõus.

Komisjon teeb liikmesriikidega koostööd, et töötada välja 5G-võrkude eeldatava teenusekvaliteedi ühine määratlus. Digikümnendi kontekstis ja arvestades esildatud otsust, mis käsitleb 2030. aasta digipoliitika programmi, kavatseb komisjon töötada koos liikmesriikidega välja ühise lähenemisviisi ELi 5G teenuste kvaliteedile, sealhulgas mõõtmiste ja seireandmete võrreldavuse osas.

Teenuse kvaliteet ei tähenda mitte ainult kiirust ja latentsusaega, vaid hõlmab tervet hulka tulemusnäitajaid, mis on seotud eelkõige vertikaalsete kasutusjuhtumitega.

Komisjon kavatseb töötada käsikäes liikmesriikidega, et määrata kindlaks sellised mõõtmised ja viia igal aastal läbi kontrollid ning soovitada poliitikat, meetmeid ja tegevusi, et saavutada 2030. aastaks täielik kaetus 5G-ga.

Digitaalpoliitika programmiga luuakse järelevalve- ja koostöömehhanismi kaudu tugev juhtimine, et tagada liikumine poliitika programmi eesmärkide, sealhulgas 5G kasutuselevõtu poole, ning soovitatakse liikmesriikidele sel alal parandusmeetmeid.

b) Komisjon on soovitusel nõus.

c) Komisjon on soovitusel nõus.

2. soovitus: edendada liikmesriikide seas kooskõlastatud lähenemisviisi 5G-võrkude turvalisusele

a) Komisjon on soovitusel nõus.

Komisjon hindab koos liikmesriikidega vajadust täiendavate meetmete või täiendava toetuse järele, näiteks ELi meetmepaketi teatavate aspektidega seotud juhendite kujul.

b) Komisjon on soovitusel nõus.

Järelevalve ja aruandlusega tegeleb komisjon täielikus koostöös liikmesriikide ja ENISAGA.

c) Komisjon on soovitusel nõus.

3. soovitus: jälgida liikmesriikide lähenemisviise 5G turvalisusele ja hinnata lahknevuste mõju ühtse turu tõhusale toimimisele

a) Komisjon on soovitusel nõus.

b) Komisjon on soovitusel nõus.

Komisjon võtab hindamisel arvesse liikmesriikide pädevust.

ELi meetmepaketi alusel on liikmesriikide ülesanne määrata kindlaks ELi koordineeritud riskihindamises kriitilise ja tundlikuna määratletud põhivarade (nt põhivõrgu funktsioonid, võrguhaldus- ja korraldusfunktsioonid ning juurdepääsuvõrgu funktsioonid) jaoks sobivate piirangute ja/või vajalike erandite täpne ulatus ning tulemuslikult maandada kindlaks tehtud riske, võttes arvesse ka riiklike luureteenistuste koostatud ohuhinnangut. Liikmesriikidel on õigus võtta riikliku julgeolekuga seotud meetmeid, sealhulgas kehtestada suure riskiga müüjatele võimalikke piiranguid või nad välistada.